

Taalmeesters

6

Wonderwoorden voor taaltovenaars

Henk Huizenga

met tekeningen van
Egbert Koopmans

Bekadidact+

Stenvertblok

© 1999
Uitgeverij Bekadidact, Baarn
ISBN 90 262 0283 0
eerste druk, eerste oplage

Omslag en basisvormgeving
LS Ontwerpers BNO, Groningen

Illustraties
Egbert Koopmans

Vormgeving
Annemiek Moormann, Dronten

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

't Overzicht

1	Kleinwoorden	6	14	Tekenwoorden	32
2	Enkelvoudwoorden	8	15	Verkantekeerwoorden	34
3	Geweldwoorden	10	16	Weerwoorden	36
4	Afbreekwoorden	12	17	Hoeveelheidswoorden	40
5	Ijzersterke werkwoorden	14	18	Ruilwoorden	42
6	Doremiwoorden	16	19	Beroepenwoorden	44
7	Trapwoorden	18	20	Blablawoorden	46
8	Krimpwoorden	20	21	Vijklinkerwoorden	48
9	Dameswoorden	22	22	Lettergreepwoorden	50
10	Letterwoorden	24	23	Splitswoorden	52
11	Meervoudwoorden	26	24	Luciferwoorden	56
12	Meestwoorden	28	25	Klemtoonwoorden	58
13	Onwoorden	30		Hoe ver ben je?	60

Woorden

kattebelletje - hinkepinken - hardnekkig -

wissewasje - hutje mutje - schorriemorrie

Dat zijn allemaal Nederlandse woorden.

Je hoort ze niet elke dag. Maar als je goed oplet of eens in een woordenboek

snuffelt, kom je heel wat van die vreemde woorden tegen.

Sommige woorden lijken heel gewoon, maar als je er op een speciale manier naar kijkt, dan zie je iets bijzonders. Dit werkblok gaat over vreemde, gekke, merkwaardige en ongewone woorden in de Nederlandse taal:

Mooie woorden en maffe woorden

stopwoorden en doorrijwoorden

werkwoorden en luie woorden

invoegwoorden en uitvoegwoorden

vraagwoorden en alles-al-weetwoorden

Je kunt zelf woorden ontdekken of vreemde zinnen bedenken.

Je mag woorden invullen en doorstrepen, je mag voorin beginnen of middenin, je mag de juf of de meester om hulp vragen of alles zelf uitzoeken. Alles mag!

Als je iets niet weet, mag je gewoon in het antwoordenblokje kijken.

Je kunt ook alle antwoorden overschrijven, dan ben je lekker snel klaar en heb je alles goed.

Maar je krijgt dan geen 10, want dit werkblok gaat over woorden en niet over cijfers.

En vergeet niet:

*Goochelen met woorden en toveren met taal
is echt niet moeilijk; je kunt het allemaal.*

*En het mooiste toverstokje dat ik ken
is doodgewoon je eigen pen.*

Als je in het Nederlands wilt aangeven dat iets aan de kleine kant is, zet je gewoon -je achter een woord: *reus* - *reusje*.

We noemen zo'n woord als *reusje* een verkleinwoord. Je kunt ook verkleinwoorden maken door -kje, -tje, -pje of -etje achter een woord te zetten. Kijk maar:

drilpuddinkje, torentje,

boomstammetje, regenwormpje.

Het lukt bij bijna alle woorden. Zelfs bij vergroting. Dat wordt *vergrotinkje*.

Er zijn ook woorden die alleen maar als verkleinwoord voorkomen.

Er bestaat geen vergrootwoord van.

Of eet je wel eens een *poffer* in plaats van een *poffertje*?

Woorden die alleen voorkomen als verkleinwoorden, noemen we

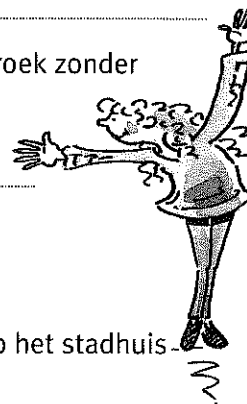
kleinwoorden

1 Vul een kleinwoord in. Kies uit de volgende woorden:

*afzakkertje - tussendoortje - kattebelletje - allegaartje -
boterbriefje - modesnuffes - madeliefje*

- 1 Een haastig geschreven briefje noem je ook wel een kattebelletje
- 2 Om drie uur namen wij een appel als
- 3 Is een een broek zonder bretels of een glas sterke drank?
- 4 Hun meubilair is echt een
- 5 Op de beurs kun je kennismaken met de nieuwste
- 6 Toen de melkboer ging trouwen, haalde hij op het stadhuis een
- 7 Een is geen vrouwtjesworm, maar een bloem met een geel hartje en witte blaadjes.

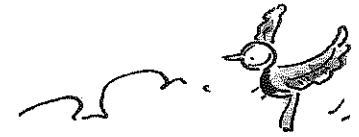
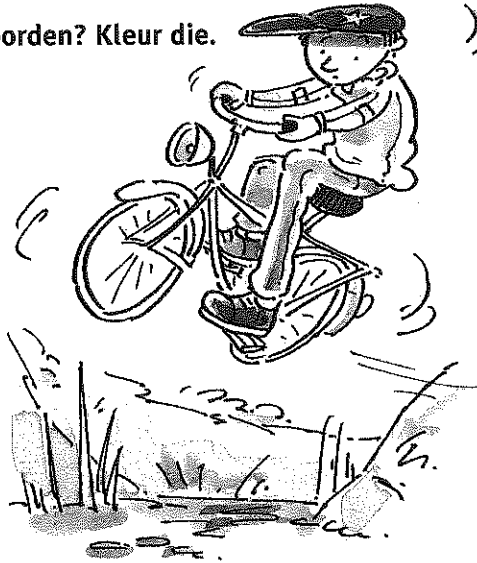
Kleinwoorden: *beetje - doordenkertje - droogje - etentje -
flensje - hachje - nakomertje - natje - ommetje - ootje -
opstootje - pietsje - poffertje - roodborstje -
saucijzenbroodje - sprookje - winterkoninkje - zootje*

2 Welke woorden zijn eigenlijk kleinwoorden? Kleur die.

Onze klas is gisteren op avontuurtocht geweest. Op de fiets gingen we naar het bos. Luid gillend en joelend crosten wij over glibberige paden.

We reden dwars door konijnenkeutels, over **sneeuwklommen** en wisten soms op het nipper een struik te ontwijken.

Jeffrey haalde een hoogstand uit door met zijn fiets over een sloot te springen. De meester deed verwoede pogingen ons de stippen van de lieveheersbeesten te laten tellen, maar wij hadden geen zin in rekenen. Ook de winterkoning liet ons koud en zelfs de roodborst interesseerde ons geen fluit. Er was één meis, echt zo'n doet, die ademloos naar de meester luisterde. Dat kon ze niet lang volhouden. 's Middags deden we stomme spellen in

het bos. We deden verstopper, blindeman en haas over en mochten ook nog poot baden in de beek. Anita, een sprietige nakomer met van die Pipi Langkousvlechten kreeg ruzie met Frits en wilde een

robber vechten. Dat was dus echt een lacher. Er ontstond een opstoot, waarbij de hele zoot over de grond rolde. Anita kon ternauwernood haar hach redden. 'Peace on earth!' riep de meester. Dat was dus een doordenker. Maar iedereen stopte met vechten en alles liep met een sisser af.

's Avonds hadden we een eten in het pannenkoekenhuis. We aten poffers, flenzen en wat andere liflaffen. We kregen ook allemaal een kadet met gestampte muis. Als toet aten we pudding met bitterkoeken. Met klotsende en rommelende magen stapten we weer op de fiets en waren nog voor donker thuis.

Zet de woorden in het meervoud. Zo'n opdracht kom je nog al eens tegen in je taalboek. Probeer de volgende woorden ook maar eens in het meervoud te zetten.

heelal twee

begin twee

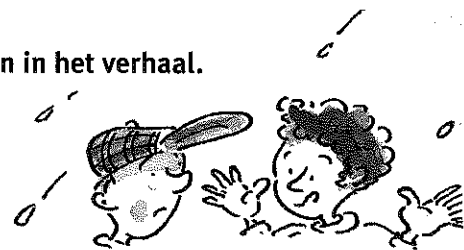
spijt twee

Is het je gelukt? Dan heb je geen meervouden gemaakt, maar meer fouten. Twee heelallen, twee beginnen en twee spijten bestaat namelijk niet in het Nederlands. Er is maar één heelal, één begin is al moeilijk genoeg en aan één keer spijt hebben komen veel mensen niet eens toe. Woorden die geen meervoud hebben, noemen we ☆

enkelvoudwoorden

1 Kleur de enkelvoudwoorden in het verhaal.

De kleine criminelen

Kreupele Karel en Handige Harry hadden de hele dag nog niets gegeten en het was dan ook niet verwonderlijk dat ze veel honger hadden. Ze sjokten landerig door de straten van de stad en scholden op de regens. De weren werden steeds slechter. Er vielen nu ook sneeuwen en er zaten hagels in de lucht.

De twee mannen kwamen aan de rand van de stad.

In de weilanden stonden de veeën mistroostig te schuilen voor de plensbuien.

"Ik heb spijten dat wij die fruiten niet hebben gepikt," mopperde Kreupele Karel.

"Je houdt mij voor de lapjes!" gromde Handige Harry.

"Nee, in alle ernsten. Ik heb grote verdrieten!" riep Karel uit.

Zijn maat schudde zijn harige kop: "Nee jongen, wij hebben geen aanleggen voor gauwdieven. Wij moeten stoppen met stelen en hulpen vragen. Straks worden wij nog zegens voor de mensdommen. Er zijn nog hopen!"

Plotseling werden hun aandachten getrokken door wat huisraden die achter een grote boerderij lagen opgestapeld.

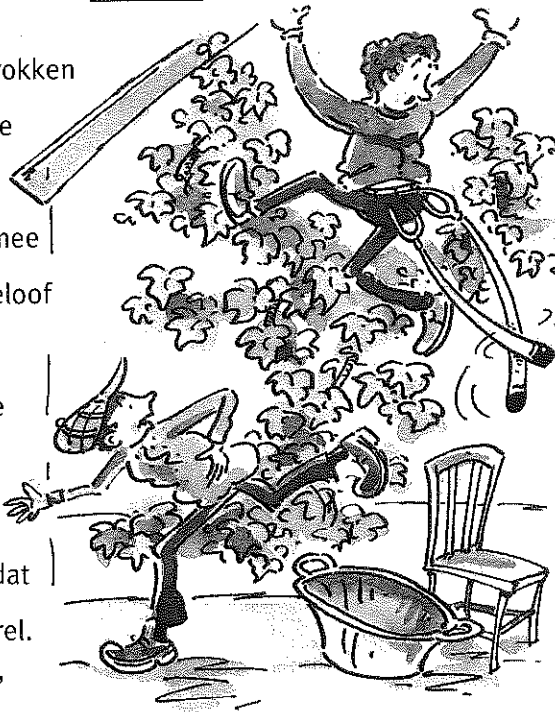
"Laten we daar pas morgen beginnen mee maken," zei Handige Harry. "Want ik geloof dat ik daar wat aardige buiten zie."

Zij slopen zachtjes in de richting van de boerderij die bedekt was met grote klimoppen.

"Ik klim hier nog even op en wip door dat raampje naar binnen," zei Kreupele Karel.

"Misschien liggen binnen wel gouden."

In een snel tempo klom Karel naar boven, maar toen hij halverwege was, schrok hij op door luide geroepen. Om de hoek van het huis verschenen twee potige boeren gewapend met hooivorken. Ze grepen Handige Harry stevig vast en wierpen allebei hun vorken in de richting van Karels achterwerken. Tijdens deze actie wist Harry zich weer los te rukken en hij

koos haastig de hazepaden. Karel bleef hangen met in elke bil een hooivork.

"Er zat een poesje op het dak," piepte hij.

"Dat durfde niet naar beneden en ik dacht...."

"Wij hebben jullie op heterdaden betrapt!" gilte de ene boer uitzinnig. Zoals degelijke boeren past, lieten zij er

geen grassen over groeien en ze klommen ook tegen de gevel omhoog. Daar was de klimop echter niet op berekend en luid krakend kwamen de gevelbegroeiing naar beneden. In de verwarring die toen ontstond, wist ook Kreupele Karel de benen te nemen.

Sindsdien heeft hij twee aandenkens in de vorm van twee kleine ronde gaatjes in zijn zitvlezen.

Er is veel zinloos geweld in het leven:

*de spijker op de kop slaan, de draak steken,
een balletje trappen* en noem maar op.

Ook in onze taal zijn woorden waar
zinloos geweld in voorkomt. Neem nu
eens het woord *wasknijper*. Knijpen is een
vorm van geweld. Dus wasknijper is een
geweldwoord

1 Maak geweldwoorden, maar wees wel een beetje
voorzichtig.

telefoon	dauw	kalender	stoten	nootjes
pot	boom	klapper	kom	trappen
wind	trap	zolder	slag	fuij
scheur	knal	beuken	stamp	sla

telefoonklapper

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

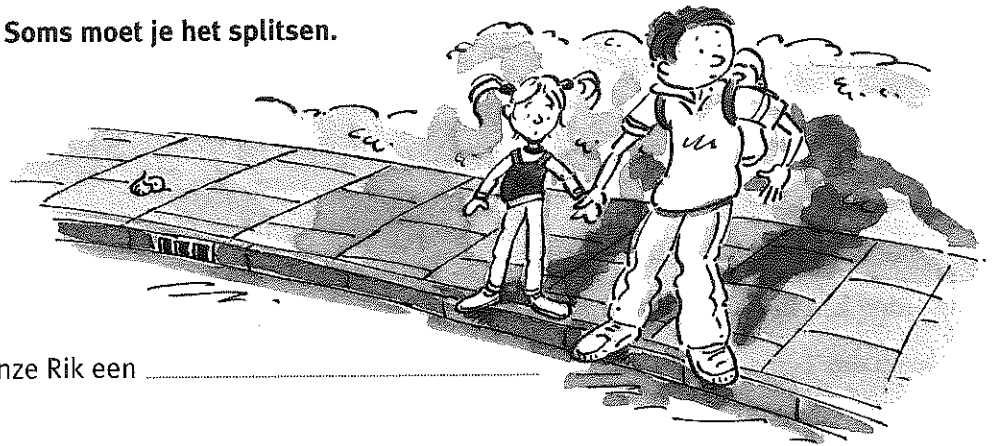
2 Vul een geweldwoord in. Soms moet je het splitsen.

Kies uit:

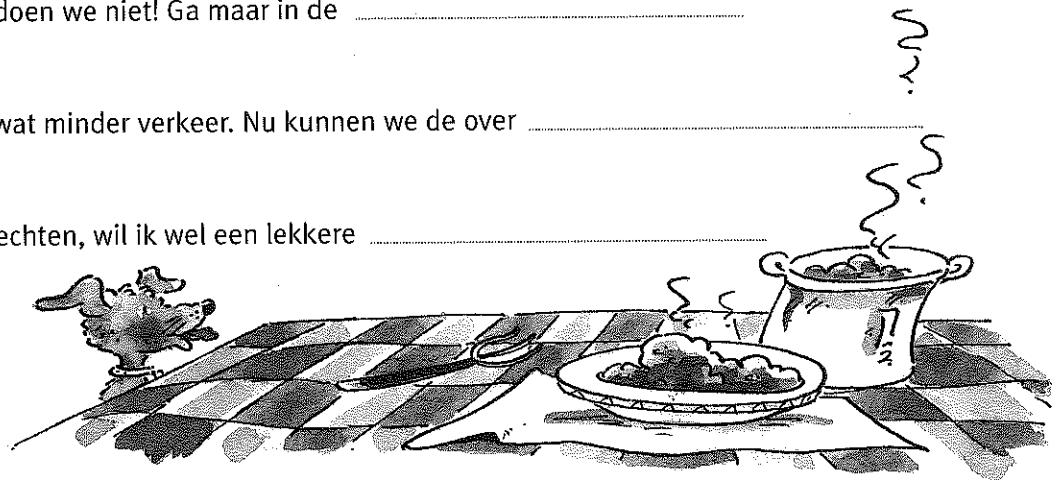
steekwagen - slagbal -

rikketik - stampot -

tuinschoppen - stootkussen

- 1 Bij de vechtpartij kreeg onze Rik een
- 2 Het dansfeest liep door de vele ruzies uit op een
- 3 Iedereen zoende tante Tinie op haar verjaardag; ze kreeg een hele
- 4 Voetballen in huis doen we niet! Ga maar in de
- 5 Hè gelukkig, even wat minder verkeer. Nu kunnen we de over
- 6 Na een robbertje vechten, wil ik wel een lekkere

Afbreekwoorden

In het Nederlands kun je lange woorden afbreken. Kijk maar: *op - bou - wen*,
lu - ci - fer - hout - je.

Meestal kun je een woord maar op één manier afbreken. Maar bij sommige woorden kan het op twee manieren. Die hebben dus een streepje voor.

Dat is bijvoorbeeld het geval met het woord kastomaatje. Dat kun je afbreken als: *kas - tomaatje*, *kast - omaatje*.

In het eerste geval heb je het over een tomaatje uit een kas en in het tweede geval over een omaatje die in een kast zit opgesloten. Zo zie je maar dat achter één zo'n streepje heel wat ellende kan schuilgaan.

Woorden die je op twee manieren kunt afbreken, noemen we

1 Breek de volgende woorden op twee verschillende manieren af.

versnellingspook

versnellings - pook

versnelling - spook

kassalade

pijplasser

levenslang

bedonderstel

betovergrootvader

afbreekwoorden
KAST - OMAATJE

2 Breek de volgende woorden op twee manieren af en schrijf de twee betekenissen achter de woorden.

reservering

.....

.....

valkuil

.....

.....

borduurwerk

.....

.....

pilslikker

.....

.....

dijkkramp

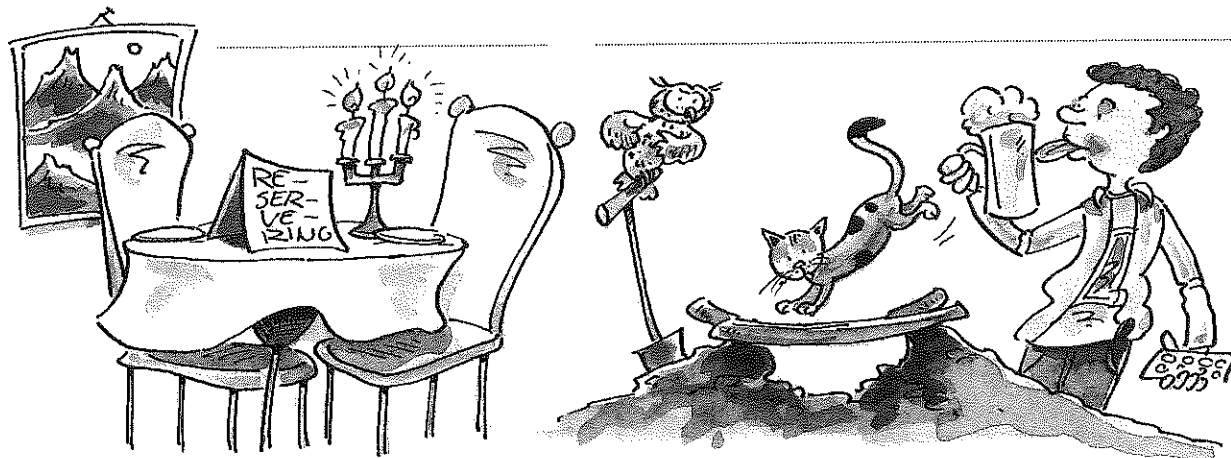
.....

.....

rotstelling

.....

.....

Werkwoorden kun je altijd in de verleden tijd zetten. Bij de meeste werkwoorden doe je dat door *-de* of *-te* achter de

ik-vorm te plakken: *duikel - duikelde, plak - plakte*. Bij sommige werkwoorden krijg je de verleden tijd door de klinker te veranderen: *schiet - schoot, vecht - vocht*. Dat zijn de sterke werkwoorden. Er zijn ook een paar werkwoorden die je zelfs twee keer in de verleden tijd kunt zetten:

ruik - rook - rookte.

Dat zijn natuurlijk

Wel is het zo, dat de betekenis bij deze werkwoorden verandert. *Rookte* heeft natuurlijk niets te maken met ruiken.

1 Zet de volgende werkwoorden twee keer in de verleden tijd. Schrijf alleen de ik-vorm op.

ben	ik <u>was</u>	ik <u>waste</u>
lees	ik _____	ik _____
schrik	ik _____	ik _____
slijp	ik _____	ik _____
sluip	ik _____	ik _____
stuif	ik _____	ik _____
vaar	ik _____	ik _____
wijk	ik _____	ik _____
zuigen	ik _____	ik _____

2 Vul een sterke en een ijzersterke werkwoordsvorm in.

- 1 De junk sloop laatst naar een auto en de spiegel eraf.
- 2 Door de donderslag ik zo, dat ik mijn eten haastig naar binnen.....
- 3 Wij gisteren dat jullie een boom om
- 4 Waar jij gisteren toen ik mijn handen ?
- 5 De meester laatst dat iemand in de pauze stiekem

Je hebt vast wel eens gehoord van de toonladder *do re mi fa so la ti do*.

Die noten kom je ook in woorden tegen.

In *regen* zit de noot *re*. Je kunt het woord dus ook zo schrijven *gen*.

In *repetitie* zitten zelfs twee noten en sommige woorden zijn een compleet muziekstuk, zoals *sofa*:

Woorden waarvan een lettergreep ook de naam van een muziknoot is, noemen we

doremiwoorden

1 Schrijf de doremiwoorden in notenschrift.

dozijn - *fabriek* - *dominee* - *laken* - *titel* -

deodorant - *familie* - *regen* - *milimeter* - *dove* - *lawaai*

 zijn

.....

.....

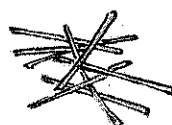
.....

.....

.....

.....

2 Vul doremiwoorden in.

- 1 raadsel met plaatjes
- 2 soldaat
- 3 eenvoudig
- 4 lid van het kabinet
- 5 spelletje met puntige stokjes
- 6 dit staat boven een verhaal
- 7 'kameel' in Zuid-Amerika

			r			
m						
	s					
m						
		m				
t						
				l		

3 Schrijf de doremiwoorden gewoon.

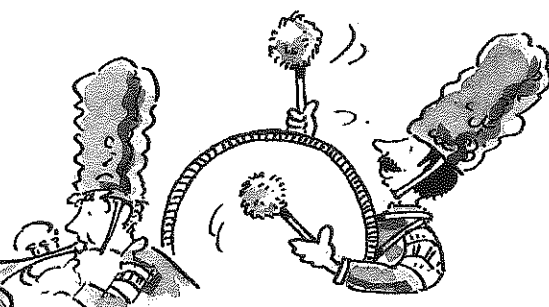
- denkast
- zant
- sa • worst
- nospel
- bel
- nister
- winegevaar
- voriet

4 Kleur de doremiwoorden in De fanfare.

De fanfare

*Ik speel in de fanfare
met twee stokjes op een trom
al zeven lange jaren.
La mi so fa ti tadam.*

*We lopen door de straten
in ons nette uniform
en ik voel me opgelaten
als een vlieger in de storm.*

*Als de mensen mij dan horen,
doe ik gauw m'n ogen dicht,
stop de vingers in m'n oren,
doe m'n handen voor 't gezicht.*

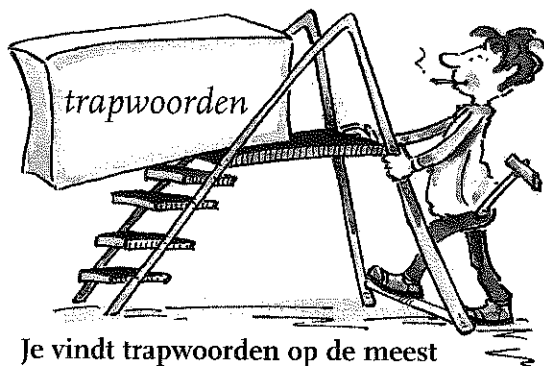
*Want ik wil niet dat ze horen
dat ik missla op m'n trom.
Ik speel van achteren naar voren
Fa so mi la oliedom.*

Ik ben groot, een hijskraan is groter, maar de Eiffeltoren is het grootst. Ik ben vies, een varken is viezer, maar Piet de Smeerpoets is het viest.

Groot - groter - grootst en vies - viezer - viest
noemen we trappen van vergelijking

Zo'n rijtje noemen we ook wel

Je vindt trapwoorden op de meest vreemde plaatsen. Kijk maar:

Hoe de geitenhoeder ook hoest, zijn verkoudheid gaat niet over.

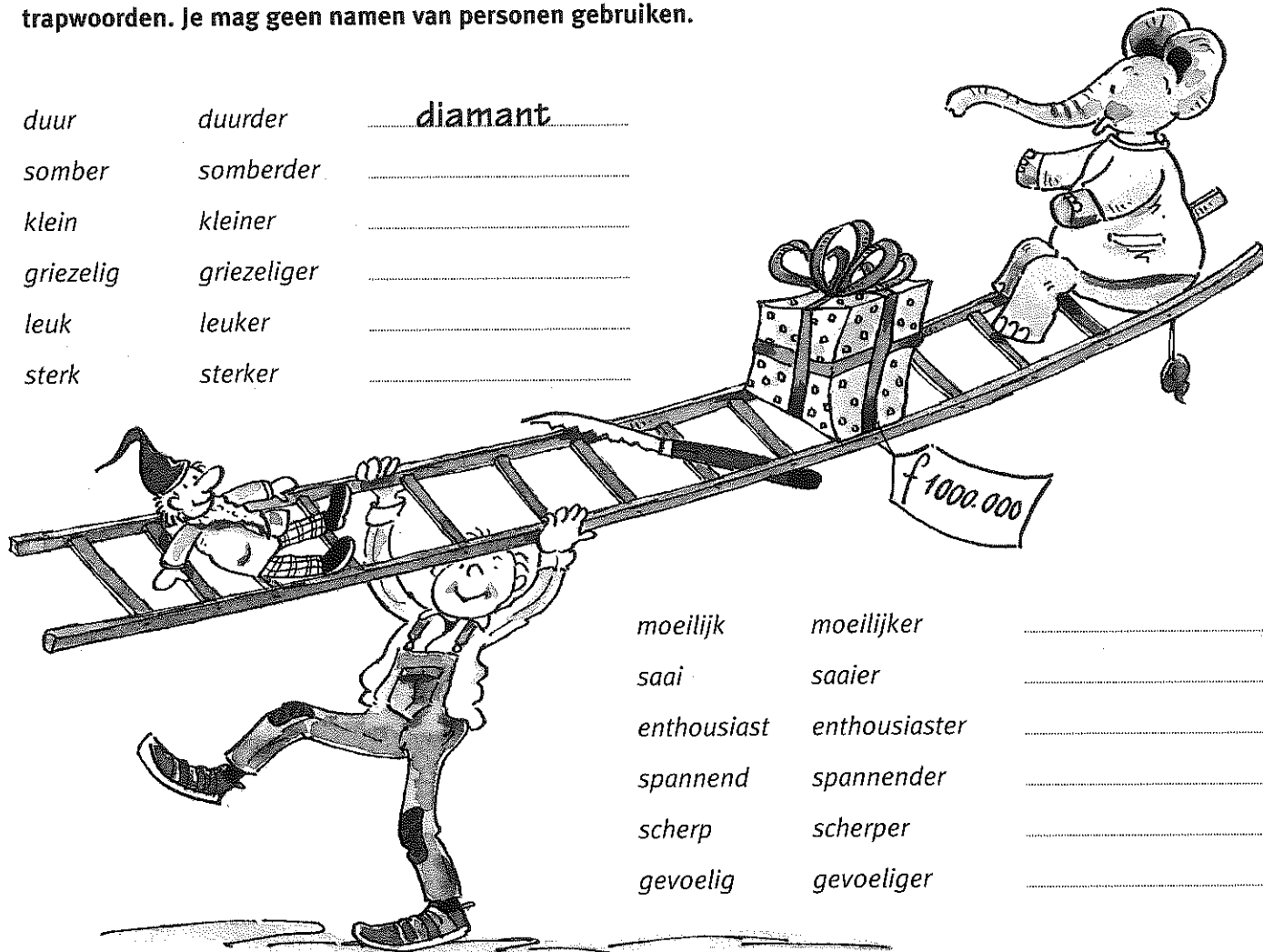
1 Zoek de trapwoorden en kleur die.

- 1 Als je met zo'n bolle **toet** een **toeter** **toets**, dan is de uitslag bij voorbaat negatief.
- 2 Zit je goed in je vel, dan ben je feller in het felst van de strijd.
- 3 Hoe moe mijn moeder moest zijn, heb ik pas later beseft.
- 4 Ik wil geen ijs op het ijzer, eist de handelaar in oude metalen.
- 5 Doe niet zo eigenwijs, de wijzer wijst het duidelijk aan.
- 6 Wat sneu dat onze miss door een misser de hoofdprijs mist.
- 7 Waar vind je in het onderwijs nog een onderwijzer die gewoon onderwijst?
- 8 Als ik net zo las als die lasser, krijg ik last van mijn ogen.
- 9 Het goed is beter in Best.
- 10 Ik wacht met smart op de komkommerkomst.
- 11 Hoe kies een kiezer ook kiest, altijd zal één van de partijen verliezen.
- 12 Het hol van de leeuw bereikte de holler in het holst van de nacht.

2 Normaal krijg je trapwoorden door *-er* en *-st* achter een woord te zetten: *klein - kleiner - kleinst*.

Maar je kunt ook nieuwe trapwoorden bedenken. Bijvoorbeeld: *lui - luier - luilekkerland*. **Bedenk zelf nieuwe trapwoorden. Je mag geen namen van personen gebruiken.**

duur	duurder	<u>diamant</u>
somber	somberder	
klein	kleiner	
griezelig	griezeliger	
leuk	leuker	
sterk	sterker	

moeilijk	moeilijker	
saai	saaier	
enthousiast	enthousiaster	
spannend	spannender	
scherp	scherper	
gevoelig	gevoeliger	

Het woord *groeit* is een merkwaardig woord. Je kunt er aan de voorkant of aan de achterkant één letter afhalen en dan houd je nog steeds een woord over. Kijk maar: *groeit - groei - roei - roe*.

We noemen dat soort woorden

krimpwoorden

1 Laat de volgende woorden krimpen. Je moet een woord van twee letters overhouden. Denk erom: de aa, ee, oo, uu, ui, ou, au, ei, ij, en oe horen bij elkaar en tellen als één letter.

visten

viste

vist

vis

is

kramp

baarden

droomt

stuurse

krijsten

kleinen

namens

2 Maak de volgende woorden eens groter.

ree reep greep

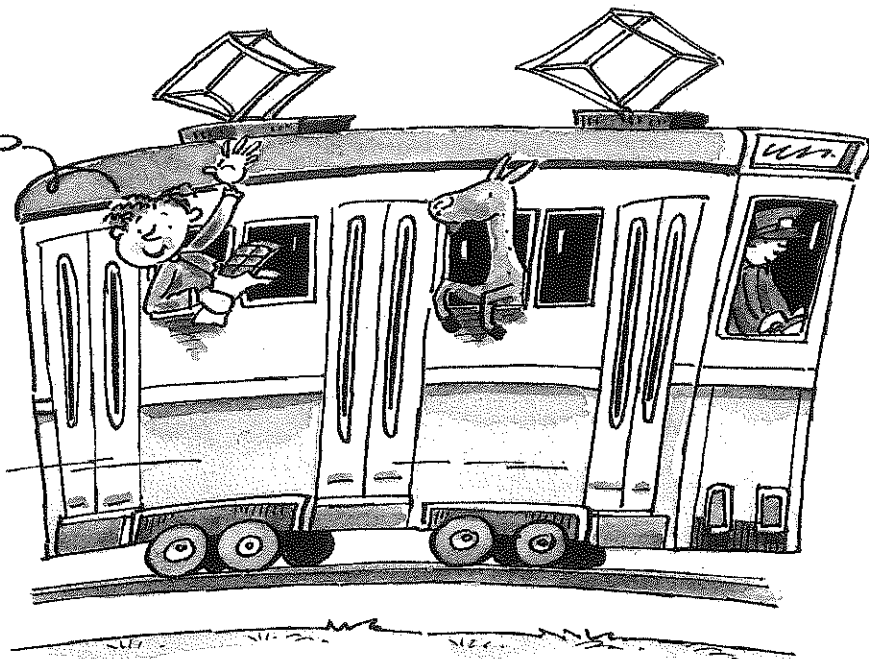
ra

la

el

te

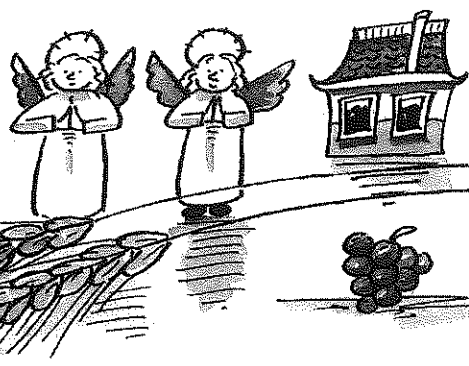
om

3 Laat de woorden krimpen. De aa mag je splitsen.

b	r	a	m	e	n

s	p	a	a	r	t

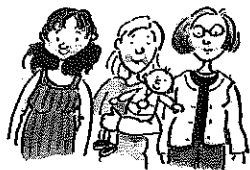

In Nederland nemen veel getrouwde vrouwen de achternaam van hun man aan. Hun eigen achternaam wordt dan met een streepje achter de naam van hun man geplakt. Als *Evelien Jansen* trouwt met *Pieter de Vries*, heet ze mevrouw *De Vries-Jansen*. Dat is niks bijzonders.

Maar soms pakt zo'n combinatie van namen wat vreemd uit. Als *Tineke van Vooren* trouwt met *Ed de Wind*, dan heet ze *Tineke de Wind-van Vooren*.

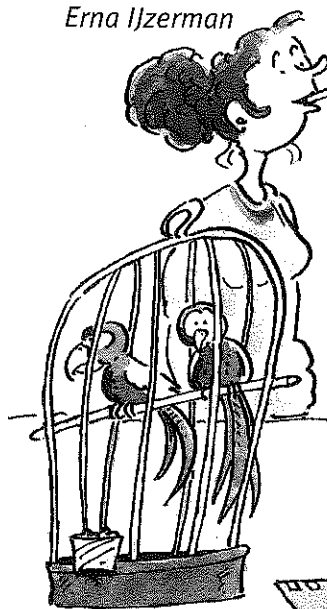
Als *Eva Kraak* in het huwelijk wil treden met *Willem Helder*, dan gaat ze voortaan door het leven als *Eva Kraak-Helder*. Zou dat een reden zijn om de trouwerij maar niet door te laten gaan? We noemen dit soort vreemde combinaties van namen

dameswoorden

1 Laat de volgende mensen met elkaar trouwen en maak dameswoorden.

Piet Blik - *Bianca Bosch* - *Jenny van den Dam* -
Heleen Groentenman - *Karel Hek* - *Ben Ketting* -
Inge Kooi - *Johan van der Lugt* - *Dennis de Noord* -
Willem Oud - *Ria Pool* - *Petra Post* -
Jennifer Rooker - *Charles Takken* - *Dolf Vogel* -
Erna IJzerman

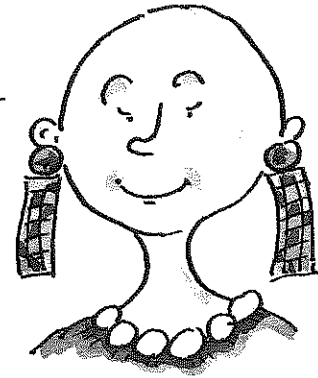

Bianca Takken-Bosch

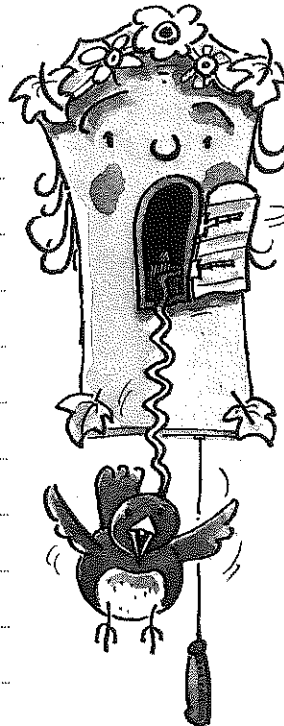

2 Maak nog meer dameswoorden. Verbind de volgende paren met elkaar:

Miranda Beenhakker - Maarten Blaauw - Thea Blom - Erna Breker - Gijs de Corte -
 Guus de Goede - Gerwin Haar - John Harten - Els Haspel - Peter van Hoogen -
 Henk de Jonge - Erika Klip - Elise Klok - Berend Koekkoek - Rein Kunst -
 Marloes Loos - Esther Metten - Liesbeth Middag - Jan Middel - Sandra Noot -
 Bernard Peper - Nelleke Punt - Anneke Schilder - Adriaan Stoett

3 Bedenk nog een paar andere dameswoorden.

Elke letter in het alfabet heeft een naam:

aa - bee - zee - dee - ee - ef - gee - haa - ie -
jee - kaa - el - em - en - oo - pee - kuu - er -
es - tee - uu - vee - wee - iks - ei - zet

Een deel van een woord waar je een
letternaam hoort, kun je ook vervangen
door een letter. Zo bijvoorbeeld: *QkeleQ*.
Woorden waarvan je een gedeelte kunt
vervangen door een letternaam, noemen
we

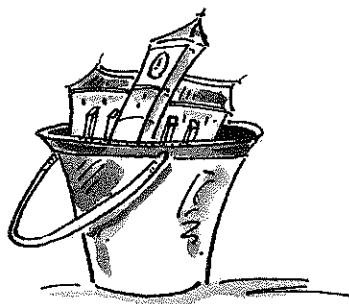

Soms kun je er hele zinnen mee maken.

Kijk maar: *XIMATZZ*

Dat is even lastiger. Als je het uitspreekt
hoor je: *Ik zie Emma thee zetten*

1 Schrijf de volgende letterwoorden gewoon.

MR emmer

KTdraal _____

aKDmie _____

KmR _____

8RLKr _____

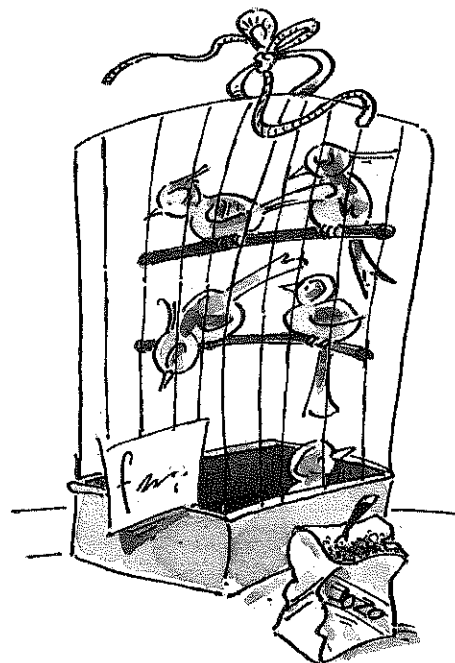
Vter _____

opZ _____

PkL _____

RkNN _____

VNvogelhandel _____

2 Bedenk nu zelf eens letterwoorden.

.....

.....

.....

Bezuiniging

Als ik letters van het alfabet
in de plaats van klanken zet,
schrijf ik KnaP voor canapé.
Zo gaat mijn potlood langer mee.

3 Welke letterzinnen staan hier?

Z hM op

wI Hlt FF T?

OQ Wt wL Wr Its

XI nX

wI Gft Hr CvN IJRN?

een WW hEft Gn oudRR

Hl evN KK

Z het rAm opN

Zet hem op

.....

.....

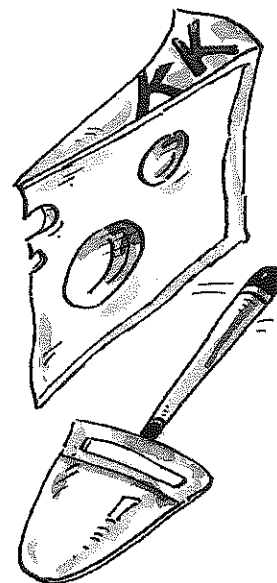
.....

.....

.....

.....

.....

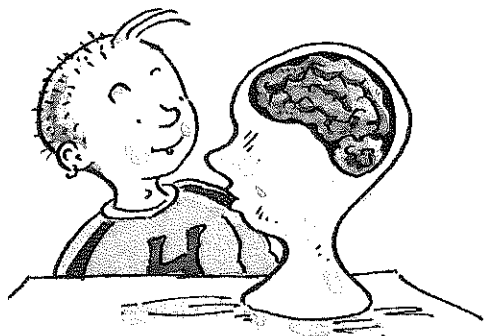
De meeste Nederlandse woorden kun je in het meervoud zetten. Dat is meestal een kwestie van *-en* of *-s* achter een woord zetten:

één stoel - twee stoelen

één vinger - twee vingers

Maar er zijn ook woorden die alleen maar in het meervoud voorkomen. En dat noemen we dus:

meervoudwoorden

Hersenen is zo'n woord. Logisch natuurlijk, want met *één hersen* kun je niet denken.

1 Welke meervoudwoorden zie je? Kleur ze.

Bij het **ochtendgloer** en het kreek van de dag moet ik al uit de veren om mijn trein te halen. Wat was er ook al weer besproken op de vergadering gisteren? Ik pijnigde mijn hersen, wat mij een hoofdbreken bezorgde. Mijn ingewand rommelde en ik rende naar de keuken. In de haast stootte ik mijn beker om. Hij viel helaas in gruzelement. Zo'n frats heb ik liever niet elke dag. Snel nam ik aan de ontbijttafel de post door. Er was weinig bijzonders. Een notuul van de vergadering van gisteren en een rekening voor een ziektenkost. Dat was voor de inenting tegen een pok en een mazel. Ook was er nog een paperas van Begrafenisvereniging Zwolle en omstreek. Geen vrolijk begin van de dag. Maar een mens kan ook niet altijd in een wat gelegd worden. Ik pakte mijn fiets en haastte me naar het station. Gelukkig, nog op tijd!

2 Zet de volgende zinnen in het enkelvoud.

- 1 Na de aflopen van de wedstrijden braken er onlusten uit.

Na afloop van de wedstrijd

- 2 De zwervers hadden zelf geen inkomsten.

- 3 Werd jij in de watten gelegd toen jij mazelen had?

- 4 De maaltijden met zemelen bevorderen de werkingen van je ingewanden.

De meeste Nederlandse woorden kun je in het meervoud zetten. *Eén boek - twee boeken, één auto - twee auto's.* Sommige woorden kun je op twee verschillende manieren in het meervoud zetten. Zet de volgende zin maar eens in het meervoud:

De Schot gaf een schot op het doel.

De Schotten gaven schoten op het doel.

Het maakt nogal wat uit voor de betekenis welk meervoud je kiest.

Kijk maar:

Mijn werkstuk telt zeven bladeren.

Er hangen nog drie bladen aan de boom.

Sommige woorden kun je zelfs twee keer achter elkaar in het meervoud zetten:

wees - wezen - wezens.

Die woorden hebben niet alleen een meervoud, maar ook een meestvoud. We noemen ze

meestwoorden

① Zet de woorden op de goede manier in het meervoud.

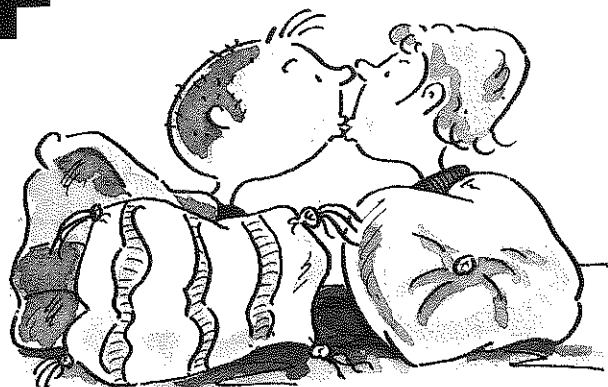
pad Op de paden in het bos zie je vaak van die kleine bruine

portier Twee hielden de van de auto open.

stuk Het archief heeft van alle officiële twee

been In het graf lagen zes ; waarschijnlijk waren ze van de van een vrouw.

2 Zet de volgende woorden in het meervoud en in het meestvoud.

kus kussen kussens

bek

waag

schip

teek

3 Er zijn ook woorden waar je -s en -en achter kunt zetten, zonder dat het meestwoorden zijn.

Bijvoorbeeld: *luier - luiers - luieren.*

Luieren is geen meervoud van *luier*, maar een werkwoord.

Bij welke woorden heb je dat ook? Kies uit: *lepel - lezer - leider - vlieger - tafel - kerel - babbel - spijker - winkel - computer - hotel*

lepel lepels lepelen

.....

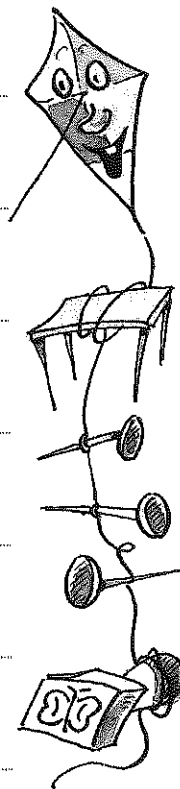
.....

.....

.....

.....

.....

Het tegenovergestelde van *diep* is *ondiep*
en het tegenovergestelde van *nodig* is
onnodig.

On betekent dus *niet*.

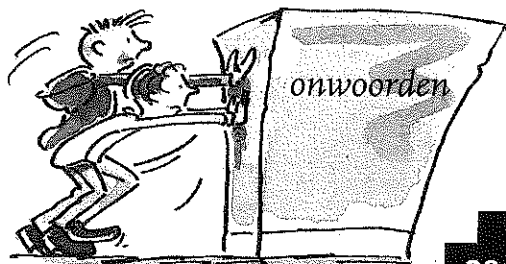
Onnodig is hetzelfde als *niet nodig*.

Als er *on-* voor een woord staat, kun je het
dus gewoon weglaten en dan heb je het
tegenovergestelde:

ongehoorzaam - *gehoorzaam*

onvolledig - *volledig*

Nu zijn er ook woorden in het
Nederlands waar je *on-* niet kunt
weglaten. We kennen wel de woorden
onwrikbaar en *onverbeterlijk*, maar niet
wrikbaar en *verbeterlijk*. Woorden waar je
on- niet weg kunt laten, noemen we

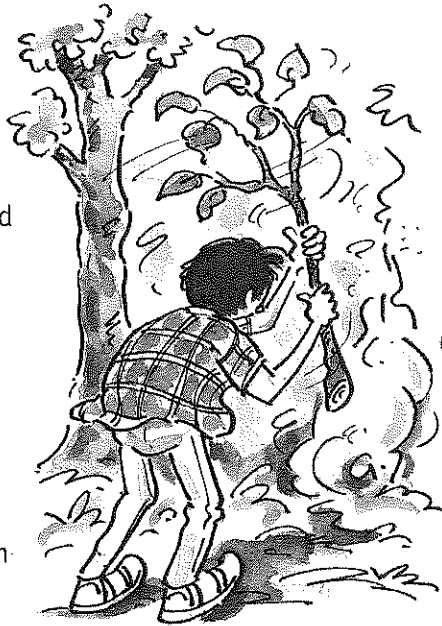
1 Kleur de onwoorden in het volgende verhaal.

Een onnozel verhaaltje

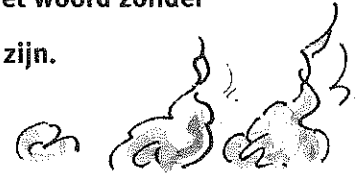

Rufus was een **onbeschofte** en onbehouwen vent, een
onuitstaanbare kerel, een onverbeterlijke stijfkop en een
onverschillige onverlaat, die ongeveer met iedereen ruzie had. Hij
woonde in een onooglijk huisje midden in de ongerepte natuur,
waar hij al ontelbare natuurliefhebbers onverhoeds met
dennenappels had bekogeld. Rufus was in zijn jeugd al een
onhandelbare en onstuimige jongen geweest die door zijn
onbesuisd en onstuimig gedrag de schrik was van elke
onderwijzer. Ongetwijfeld zou men deze ongelikte beer wel
ongemoeid hebben gelaten, als er onlangs niet iets
onverkwikkelijks was gebeurd. Op een dag wandelde de 25-jarige
Onno ongestoord door het onherbergzame bos en genoot van de
onvergetelijke pracht van de natuur, toen hij plotseling een
dennenappel tegen zijn hoofd kreeg. De argeloze wandelaar
voelde zich onpasselijk worden en zakte onmiddellijk in elkaar.
Het klinkt ongelofelijk, maar door een onbenullige samenloop

van omstandigheden knalde Onno met zijn elleboog tegen een onachtzaam weggeworpen sigarettenaansteker. Er ontstond een grote steekvlam en in een mum van tijd stond het bos in vuur en vlam. Onno, die gelukkig verder ongedeerd was, zat wat wazig en onwennig om zich heen te kijken. Toen het tot hem doordrong wat er gebeurd was, kwam de onbeholpen jongeman in actie. Hij greep een dorre tak en begon onverschrokken op de vlammen in te slaan. Het mocht niet baten: de vuurzee nam onrustbarend toe en Onno maakte zich onverwijld uit de voeten. Met zijn mobiele telefoon belde hij de plaatselijke brandweer en tegen de avond was het vuur geblust. Op aanwijzingen van Onno werd Rufus de volgende dag aangehouden en wegens brandstichting achter de tralies gezet. Onno kreeg voor zijn onversaagd gedrag een hoge onderscheiding.

2 Als *onbeholpen* hetzelfde is als *onhandig*, dan betekent *beholpen* eigenlijk *handig*. Schrijf eens op wat de betekenis van het woord zonder *on-* zou kunnen zijn.

berispelijk
 waar veel op aan te merken is
 nozel

beschoft

stuimig

middellijk

deugend

verschillig

Op een typemachine en het toetsenbord van een computer staan behalve de letters van het alfabet ook veel andere tekens:

! # \$ % ^ & * () _ + | { } : " ? > < = .

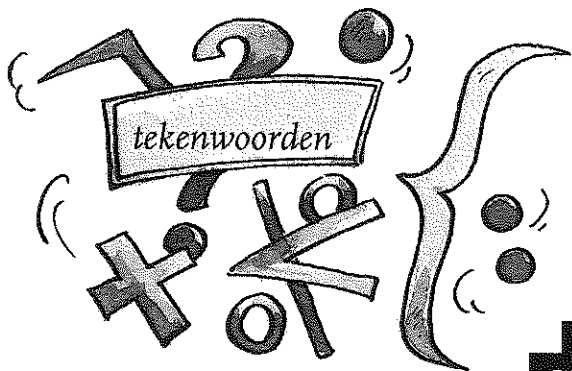
Al die tekens hebben een naam.

! is een uitroepteken

} is een accolade

& betekent en

In een woord kun je letters ook vervangen door tekens. Een *mis.* is dus gewoon een *mispunt* en *verkeerd* kun je schrijven als *verXd*. Woorden waarbij je een gedeelte kunt vervangen door een teken, noemen we

1 Maak er tekenwoorden van.

mokkapunt

mokka

weerhaak

dakgoot

keerpunt

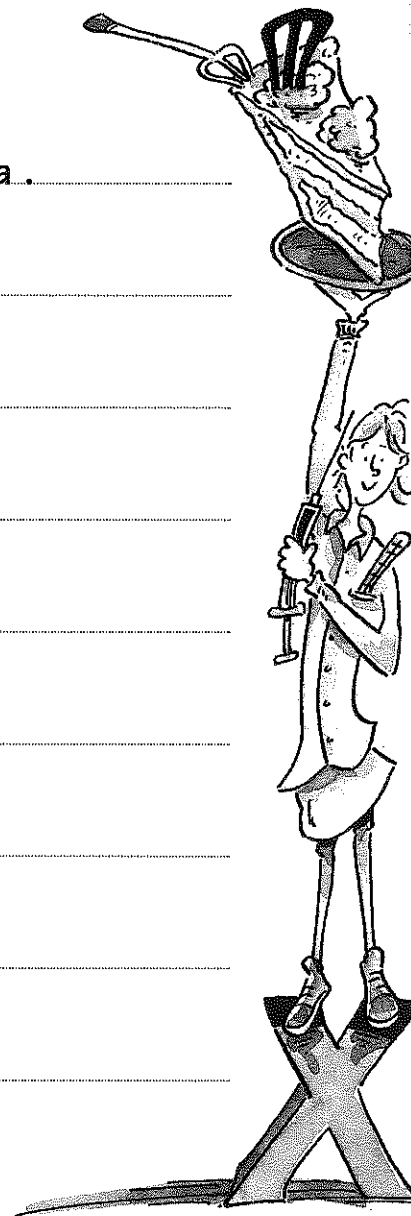
verpleegster

eindstreep

spijl

dubbele slagroompunt

mispunten

2 Schrijf het volgende verhaaltje eens gewoon op.

Denk erom: er staan geen punten en komma's in!

gister& hadd& wij 1 VVtje te 44

,ar langs ZZ we op de Krt

1 fuifje = ten-ste nog 1 +. in

tijd& van droefen=

er kwam& helAA niet VI m&s&

ik zal het nog *ker vertLL

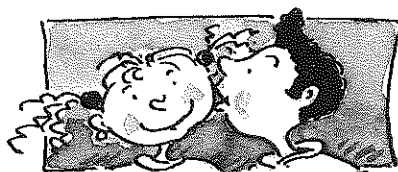
er kwam g1 kip

de volg&de X mak& we R -dR wRk van

dat wil ik nog 1s onder =====

gisteren hadden wij een feestje te vieren

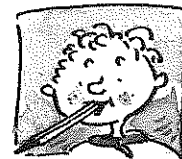
3 Puzzeltje

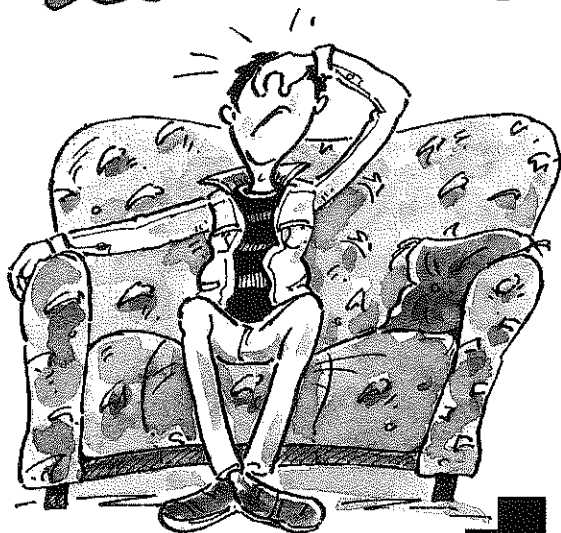
een zoen = een " aanhalingsteken

een gil = een !

4 Bedenk zelf eens tekenwoorden.

Vergissen is menselijk, net als verspreken. Soms zeg je per ongeluk *stankbel* in plaats van *bankstel*. Soms doen mensen het ook wel expres. In plaats van *verkeerde kant* zeggen ze *verkante keer*. Zo zijn er heel veel woorden waarbij je letters kunt omwisselen. We noemen ze

1 Maak verkantekeerwoorden.

kipschnitsels

vloertegels

gehakballetjes

hijskraan

weeskind

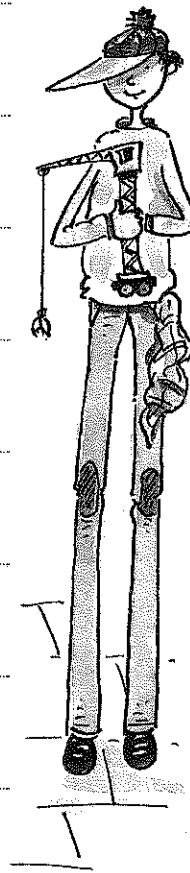
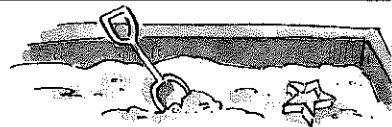
spillebeen

zandbak

teerbeminde

zakdoekje

schipknitsels

2 Maak deze verkante keerwoorden weer gewoon.

zoenscholen **schoenzolen**

loopkust

peusneuteren

stierbank

woordpachter

begeurt

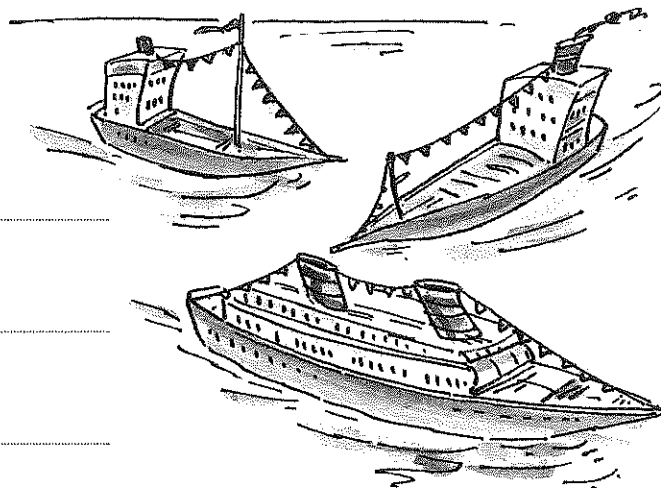
boonschoenen

beesloek

schoodbappen

voetballen

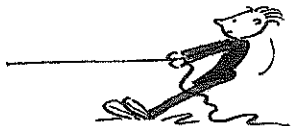
3 Bedenk zelf ook een paar verkantekeerwoorden.

Woorden rijmen op elkaar als het laatste stukje hetzelfde klinkt:

kerk - sterk,

plomp - stomp

Als woorden met dezelfde letter

beginnen, krijg je ook een soort rijm. Kijk maar of liever gezegd hoor maar:

negen nijdige neven namen nogmaals nasi.

Dezelfde klank komt steeds weer terug.

Je hebt dat ook binnen één woord:

bolleboos - vogelvrij - koelkast - bosbes

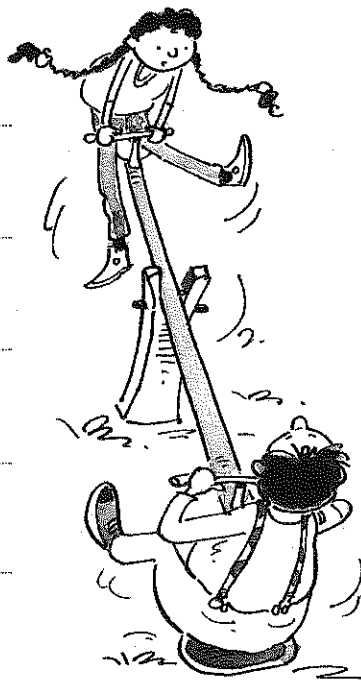
Zulke woorden die zijn opgebouwd uit twee woorden die beginnen met dezelfde letter noemen we

1 Welke weerwoorden kun je maken?

wir - wasje - schimp - wap - zwik - trippel - scheut - wip -
priet - wisse - zwak - trap - war - bim - ram - gappen -
rim - ginne - bam - praat

wipwap

2 Vul een weerwoord in. Kies uit:

*bakboord - bolleboos - kriskras -
poespas - weerwolf - wielewaal*

- 1 Vogel uit het gebied tussen Rijn en Maas
.....
- 2 Grapje aan de linkerkant van een schip
.....
- 3 Dikke professor
.....
- 4 Reisdocument voor katten
.....
- 5 Hondachtig roofdier dat kan vertellen of het morgen regent
.....
- 6 Jongetje dat niet goed kan tekenen
.....

3 Kleur de 12 weerwoorden in het volgende verhaal.

Mijn oom Frederik is een fladderaar, een **nierefluiter**. Hij zwerft altijd zorgeloos door de vrije natuur, vrij als een vogeltje in de lucht. Hij ziet elke vogel vliegen en het is dus geen wonder dat hij een beroemd vogelkenner is, een echte bolleboos op zijn vakgebied. Laatst had hij een vreemd akkefietje. Hij was in het park op zoek naar een wielewaal en kroop kriskras tussen de struiken, behoedzaam speurend naar vogelnestjes. Hij koekeloerde door zijn verrekijker, maar daar heb je weinig aan in een park. Opeens zag hij in een pimpelpaarse rododendron een nestje zitten. Hij slaakte een gilletje van pure opwindning.

Weerwoorden

Met een snelheid die je van zijn volvette figuur niet zou verwachten, begon hij in de struik te klimmen, zich zorgvuldig vasthoudend.

Deskundig graaide hij in het nestje om te controleren wat voor vlees hij in de kuip had.

"Zo zo meneertje, vogelnestjes uithalen! Zijn we daar niet een beetje te groot voor?"

Beneden hem stond een piepjonge, zwaarbesnorde agent met zijn opschrijfboekje dreigend in de aanslag.

"Zeg, wat is dit voor poespas!" riep oom Frederik verontwaardigd.

"Wij gaan eens eventjes uw naam opschrijven," sprak de agent fijntjes. "U gaat op de bon voor dierenmishandeling!"

"Maar dit is klinkklare nonsens!" protesteerde oom Frederik. "Ik ben aan het vogels kijken."

"Ja ja, maar u hebt er liever één in de hand dan tien in de lucht," grijnsde de agent. "Kom er maar uit."

Op dat moment begon de tak waarop oom Frederik zat vervaarlijk te kraken. "Help!" piepte hij en toen stortte de ongelukkige vogelliefhebber ruggelings naar beneden, boven op de argeloze agent. Op zoveel geweld was de politieman niet berekend. Hij

zakte met een diepe zucht in elkaar en verloor het bewustzijn.

"Wegwezen," mompelde oom Frederik en voortvarend maakte hij zich uit de voeten.

4 Ook in een zin kunnen alle woorden met dezelfde letter beginnen.

Bijvoorbeeld: Kaatje Koe kauwde keurig kale klaverblaadjes.

Maak zelf ook zulke zinnen. Gebruik bijvoorbeeld de volgende woorden.

knappe kerels - handige handelaars - open ogen -

vlugge vingers - bezorgde bejaarden -

zeurderige zusjes - ongeruste oma's -

jolige jongens - kleine knulletjes -

maffe mannen - domme detectives -

beleeftde bezoekers - slome slaapkoppen -

koele kikkers - diepe dalen -

tochtige treinen - ruige rijders

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8

In onze taal zijn er veel woorden die een hoeveelheid kunnen aanduiden:

een kluit riet, een bult kamelen, een zooi rotjes, een aantal cijfers, een doos toiletten.

Je kunt het niet altijd precies tellen, maar het is wel een hoeveelheid.

Nu zijn er ook woorden waarin een hoeveelheid verstopt zit. In het woord kwakzalvers zit het woordje *kwak* dat een bepaalde hoeveelheid aangeeft: *een kwak verf, een kwak modder, een kwak kwik, enzovoort.* Kwakzalvers noemen we een

Vaak kun je zo'n woord ook opsplitsen en dan krijgt het een iets andere betekenis.

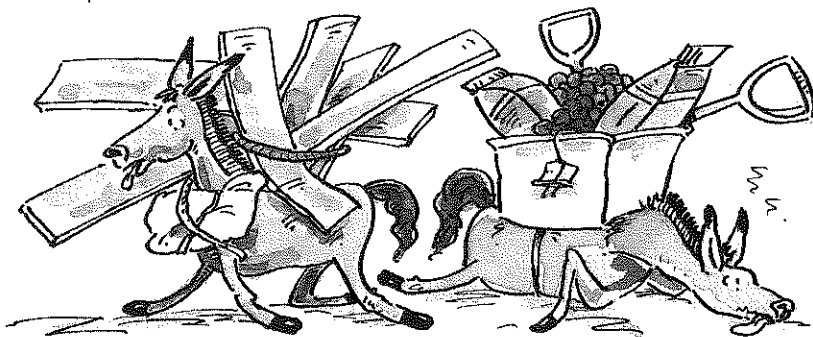
Kijk maar:

Bij de sloper stonden bakfietsen.

Bij de sloper stond een bak fietsen.

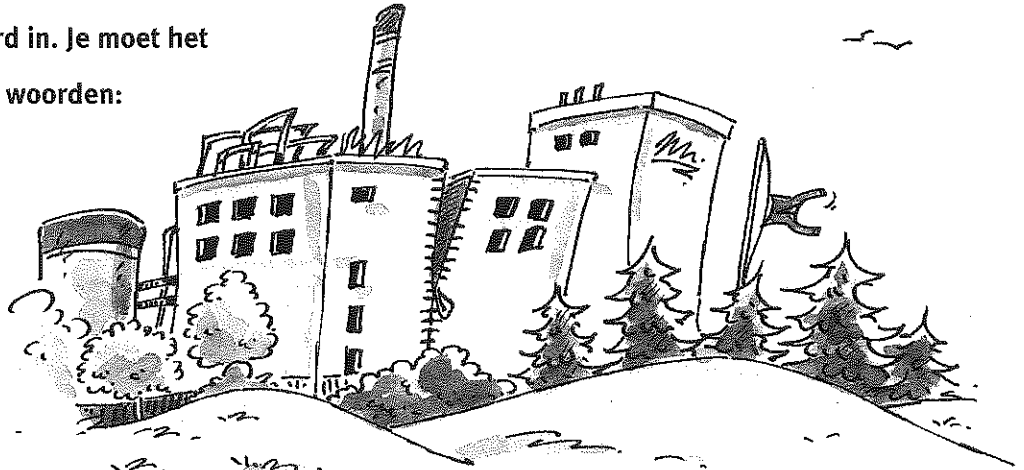
① Welke hoeveelheidswwoorden kun je maken? Trek 'n lijntje en schrijf het nieuwe woord op.

zee	deuses	<u>zeemeeuwen</u>
pak	meters	
fles	meldingen	
stoot	vol	
kilo	bessen	
bos	meeuwen	
kast	kussens	
leger	ezels	
bom	planken	
gros	openers	
ton	trucks	
hoop	sier	

2 Vul een hoeveelheidswoord in. Je moet het splitsen. Kies uit de volgende woorden:

zakdoeken - bergketens -
 hordelopers - slootwater -
 massamoordenaars -
 bendeleden - golfspelers -
 ritssluitingen - kuddegeesten -
 trommelstokken

- 1 Aan de marathon deed een hele horde lopers mee.
- 2 Toen de kledingfabriek failliet ging, volgde er een hele
- 3 Er zijn een die nooit worden gepakt door de politie.
- 4 Onze voetbalvereniging heeft een
- 5 In de fles van Aladin bevond zich een
- 6 Bij de dorpsfanfare stond een doos trompetten en een
- 7 Een nieuwe kwam het veld op.
- 8 Nu Josalientje zo verkouden is, gebruikt ze in één dag wel een
- 9 Toen de gevangene ontsnapt was, liet hij slechts een achter.
- 10 Toen de zeedijken doorbraken, kwam er een naar binnen.

Voor veel woorden bestaat ook een ander woord. Een *mop* wordt ook wel een *grap* of een *bak* genoemd. Je kunt het woord *mop* dus zonder problemen inruilen voor *grap* of *bak*. Woorden die je kunt ruilen voor een ander woord dat hetzelfde betekent, noemen we

ruilwoorden

Soms is dat ruilen een beetje lastig. Een *sjoelbak* is geen *grapje* dat je bij het sjoelen vertelt, maar een soort platte kist waarin je houten schijven door openingen moet schuiven. Als je in *sjoelbak* de *bak* vervangt door *grap*, dan krijg je een heel ander woord met een heel andere betekenis: *sjoelgrap*.

Je hebt dus ook *slechte ruilwoorden*!

Wees dus zuinig op de woorden die je ruilt en onthoud goed: zonder dezelfde betekenis mag er niet geruild worden!

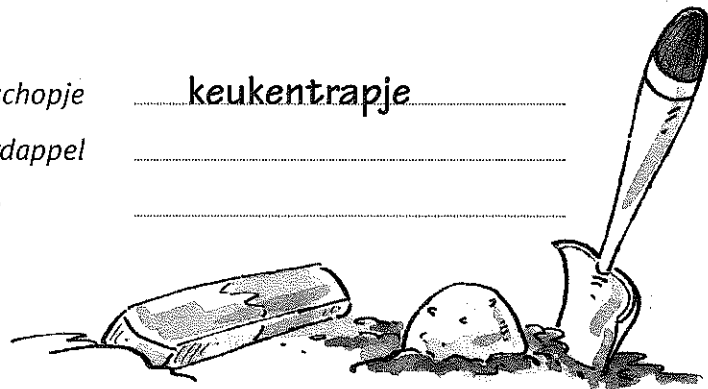
1 Ruil een gedeelte van het woord en maak zo de slechte ruil weer goed.

keukenschopje

keukentrapje

beenaardappel

platgum

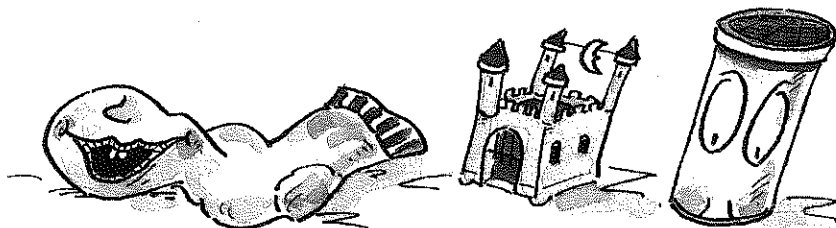

zwemkostuum

beroepenvuller

ogenbus

kletssok

nachtkasteel

glijjob

bankduo

Naam

2 Hieronder staan nog wat lastiger slechte ruilwoorden. Weet je voor welke woorden ze geruild zijn?

paworm

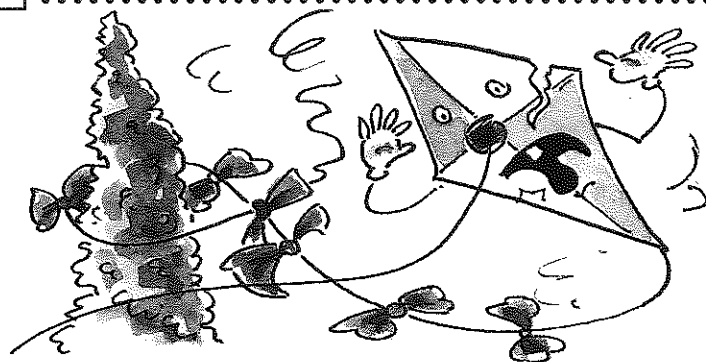
barpils

musizoen

poesholiek

luistevreemd

toveakelig

3 Soms kun je beide delen van een woord ruilen. Welke woorden staan hier?

vlugstraat snelweg

ongeluksvlieger

mepwiel

warmkop

kopkapot

wedstrijdrijwiel

makmak

spilmop

vaatpenseel

domverwonderd

streepontsnapping

Nederlanders zijn een hard werkend volkje. Dat blijkt ook uit onze taal. Er zijn heel wat woorden of uitdrukkingen waar een beroep in voorkomt:

kletsmajoor - de situatie meester zijn -

brokkenpiloot - de baas spelen

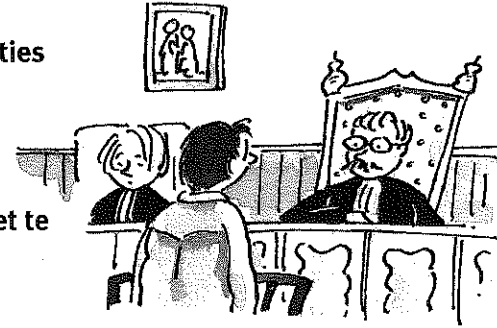
We noemen dat

beroepenwoorden

In sommige woorden is de naam van het beroep wat meer verborgen, zoals in *brillenkoker* en *sober*.

1 Welke beroepen of functies zitten er in de volgende woorden verborgen? Kijk goed, maar maak er niet te veel werk van.

geneesmiddel

miniposter

overmeesteren

kanongebulder

minderwaardig

zweverig

veldslagerecht

trechteropening

verboden

tolkantoor

afbeulen

klimkers

dartspeler

krabt

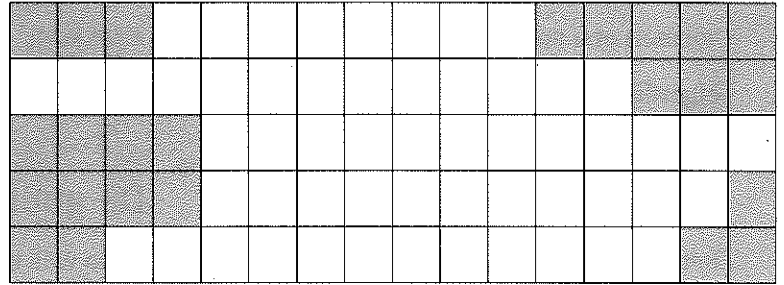
smid

2 Vul een beroepenwoord of functiewoord in. Kies uit:

lastpost - bakerpraatjes - monnikenwerk - visserslatijn - rokkenjager.

- 1 vervelend persoon
- 2 verhalen die je niet moet geloven
- 3 verhaal waarin je opschept over je vangst
- 4 man die probeert vrouwen te versieren
- 5 karwei waarvoor veel geduld nodig is

Welk beroep lees je onder de pijl?

3 Vervang de verkeerde beroepenwoorden door de juiste. Kies uit:

*bakerpraatje - visserslatijn - kletsmaajor -
monnikenwerk - zondagsrijders -
heksenketel - rokkenjager - brokkenpiloot*

tovernaarspan

heksenketel

pepernotenvlieger

jagersfrans

pinkstermaandagfietser

leutergeneraal

domineeskarwei

Soms heb je in onze taal woorden die bij elkaar horen als onafscheidelijke vrienden. Bijvoorbeeld *kop* en *schotel*. Ze vormen een soort eenheid, ze zijn samen eigenlijk één woord.

Dat is ook zo met woorden als *blabla* en *pingping*. Eigenlijk heb je twee keer hetzelfde woord; het is een soort tweeling, je ziet ze altijd samen. Het is gewoon één woord met één betekenis.

Blabla betekent geklets, en *pingping* betekent geld.

We noemen dit soort woorden

Soms schrijf je ze aan elkaar, maar niet altijd.

1 Vul een blablawoord in. Denk niet van: nou nou wat moeilijk, maar ga zoef zoef aan de slag

blabla - blauwblauw - hoho - ikke ikke - ja ja - kom kom - koppie koppie - pingping - poe poe - rara - tamtam - zo zo - zoef zoef

De gouden bal

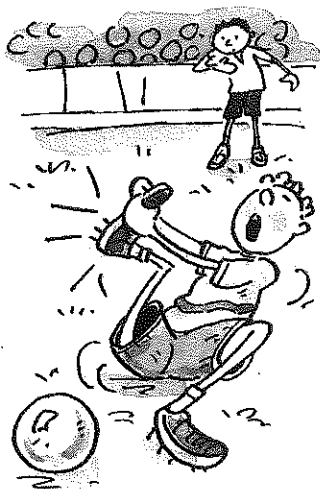
Koko was een briljante voetballer. Weinig poeha, een intelligente knul, echt een slimme jongen van wie je denkt:

..... **koppie koppie** Op z'n achttiende was hij al prof bij Ballotria. Hij speelde elke week de sterren van de hemel. Kappen en draaien en daar loste hij alweer een schot op het doel: weer een goaltje.

De kranten schreven het ene artikel na het andere over Koko. Dat vond hij maar Geld interesseerde hem maar matig, waarschijnlijk omdat hij toch genoeg had. "Het gaat mij niet om de ," zei hij altijd. "Ik doe het natuurlijk niet voor noppes. Je moet per slot van rekening ook om je toekomst denken."

Bij zijn laatste wedstrijd ging er iets mis. Koko stond op het punt

de aftrap te verrichten voor de finale van De Gouden Bal. De sponsor van dit evenement had bij wijze van grap de voetbal vervangen door een echte gouden bal. Iedereen wist ervan, behalve Koko. Hij stond klaar om met veel de bal in het spel te brengen. Toen het fluitsignaal van de scheidsrechter klonk, gaf hij de bal daarom een geweldige knal. Meteen daarop kronkelde hij van pijn over de grasmat. Het publiek en de rest van de spelers lachten eerst luid, maar zagen even later dat Koko op een brancard gehesen werd. ".....," kreunde Koko, "die bal kwam hard aan. Geef hem maar mee, want anders zijn jullie morgen nog aan het aftrappen." Na afloop van de wedstrijd bleek de gouden bal inderdaad verdwenen. Men verdacht de sterspeler ervan dat hij het

voetballer. "Je doet net of ik een platte geldwolf ben. Ik ben niet zo van en de rest kan stikken. Om dat te bewijzen, mogen alle mensen op mijn kosten naar mijn volgende wedstrijd komen kijken." "....., Koko. Maak je niet kwaad. En wacht eerst maar tot je voet weer uit het gips is. Voorlopig zullen we de zaak maarlaten." ".....," gromde Koko boos. "Wat is dit voor een-programma? Jij wilt alleen maar scoren en de rest kan je geen bal schelen! Zo wil ik niet met je praten." Boos pakte de stervoetballer zijn krukken en strompelde moeizaam het programma uit. Zo zie je dat ook een gouden bal raar kan rollen.

kostbare voorwerp achterover had gedrukt. In het tv-programma "....., waar is die bal?" werd Koko door de Berend van Glurp aan de tand gevoeld. "Je moet al elke dag je tanden poetsen en nu ook nog die gouden bal," grapte de journalist. ".....," protesteerde de

We kennen in het Nederlands vijf letters om de klinkers te schrijven: *a - e - i - o - u*.

Met die vijf letters kunnen we lange en korte klanken schrijven. Je kunt ze ook combineren: *ie - ui - oe - au - ou*. In alle Nederlandse woorden komt een klinker voor, want anders klinkt het niet. In sommige Nederlandse woorden komen alle vijf de klinkers voor. Dat zijn dus

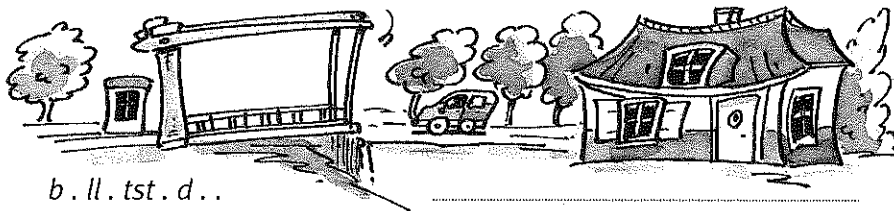
Het woord *enthousiast* is bijvoorbeeld zo'n vijfklinkerwoord.

1 Zet hem op! Welke vijfklinkerwoorden staan hier?

st . fz . . g . rsl . ng

v . rst . ndh . . d . ng

br . gw . cht . rsw . n . ng

b . ll . tst . d . .

. . tg . v . np . st

d . ps . . sj . sp . t

r . . l . t . .

. rb . . ds . nr . st

n . chtcl . bp . rt . . r

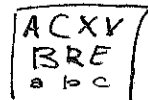
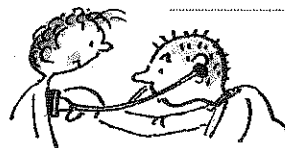
j . d . t . . nk . mp

sp . rtk . . r . ngs . rts

h . . d . pp . rvl . k

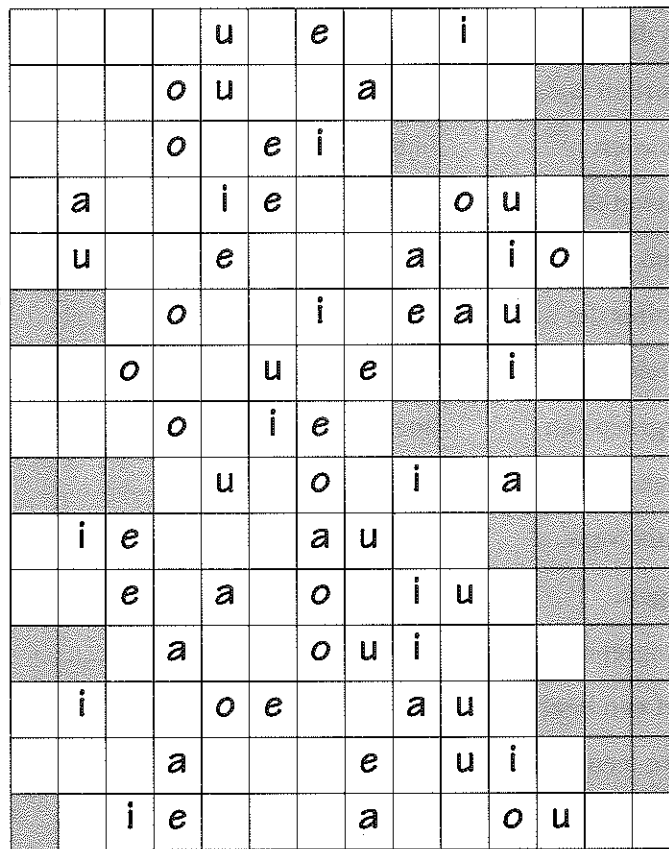
st . d . . r . pp . rt .

stofzuigerslang

2 Vul vijfklinkerwoorden in. Probeer maar!

autodief - autoreis - avonturenfilm - citroensaus - computerfirma - crematorium - dienstauto - fabrieksfout -
fietsparcours - inbouwbadje - judofinale - opvangtehuis - patrouille - topniveau - tussenstation

Woorden kun je vaak verdelen in lettergrepen. Zo'n lettergreep heeft meestal geen betekenis. Het woord *bodem* kun je verdelen in de lettergrepen *bo* en *dem*, maar dat zijn geen woordjes die iets betekenen. Bij sommige woorden is dat anders. Bijvoorbeeld bij *mantel* en *vertel*. Dat zijn woorden waarvan de lettergrepen ook zelf weer een woord zijn. Het zijn natuurlijk wel woordjes die niks te maken hebben met de betekenis van het woord waar ze een lettergreep van zijn. *Mantel* heeft niets te maken *tel* en *man*. Integendeel, het zijn juist vaak vrouwen die een mantel dragen.

Een woord waarvan alle lettergrepen ook zelf weer een woord zijn met een heel andere betekenis, noemen we een

lettergreepwoord

1 Zoek de lettergreepwoorden.

kapster
stempel
toegang
kerker
bijbel
paarden
april
banaan
oordeel
hoeken
brutaal
barbaars
humeur
terug
humeur
zomer
toestel
wereld

kap ster

apart

lading

moeras

gazon

karper

kloppen

buizerd

paraaf

lammeren

2 Vul de lettergrepenpuzzel in. Zowel van de lettergrepen als

- 1 + 2 deurwachter
3 + 4 methode
5 + 6 assisteren
7 + 8 ouderwets woord
voor kapper
9 + 10 machine
11 + 12 stekelig onkruid
13 + 14 hoofdstad van
Frankrijk
15 + 16 klus
17 + 18 knecht
19 + 20 ruzie

1				2				
p	o	r	t	i	e	r		
3		4						
	5			6				
7			8					
9				10				
	11			12				
		13		14				
15			16					
	17			18				
	19			20				

- 1 duw
- 2 vorm van het werkwoord tieren
- 3 moeder
- 4 orgaan in je buik
- 5 woonplaats van de duivel

- 6 schrijfgerei
7 café
8 pils
9 voertuig

- 10 vriend
- 11 oud woord voor maaltijd
- 12 seconde
- 13 vader
14. vorm van het werkwoord rijzen
- 15 wagen
- 16 grasland voor koeien
- 17 aanwijzend woord
- 18 akelig
- 19 klein struikje met paarse bloemetjes
- 20 bol gevuld met gas of lucht

In het Nederlands schrijven we samengestelde woorden aan elkaar. Geen *splijt zwam* en *los bol*, maar *splijtzwam* en *losbol*. Maar soms kun je samengestelde woorden heel goed splitsen. Kijk maar:

Ze kocht 38 ijsjes. Voor iedereen.

Ze kocht 38 ijsjes. Voor ieder een.

Het al of niet aan elkaar schrijven van het woordje *iedereen* scheelt nogal wat ijsjes.

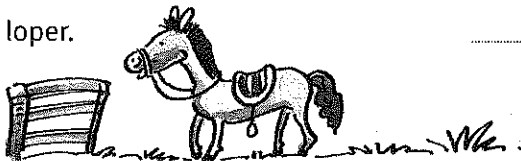
En buikpijn!

Samengestelde woorden die je kunt splitsen, noemen we

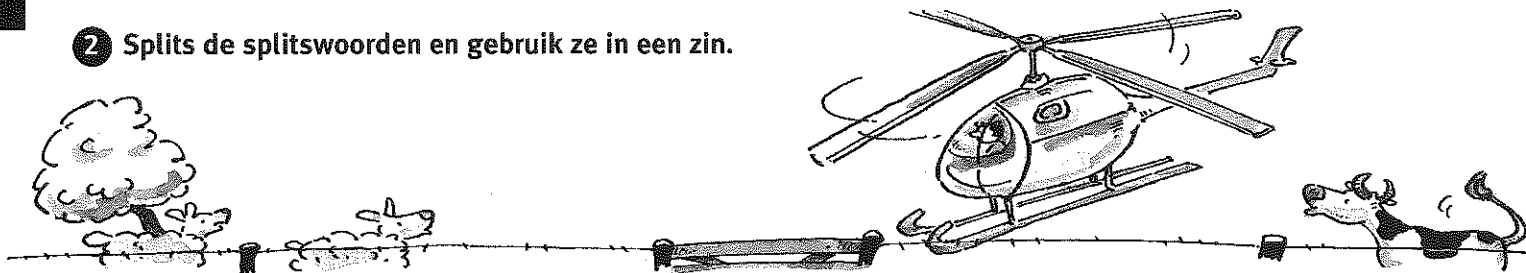
1 Welke splitswoorden ontdek je in deze zinnen?

- 1 Zo heb je nog wel een uur werk! uurwerk
- 2 Het is gemeen als je van die lieve varkens pest.
- 3 Het was een misdrijf dat je die koeien stal.
- 4 Een lui paard wordt nooit een snelle loper.

- 5 Is mijn blauwe trui al schoon, moeder?
- 6 Sinds wanneer eet pa radijs met zout en peper?
- 7 Heb je een nieuwe bril, Jantine?
- 8 Als ik een bezem steel, wil jij dan mijn kast uitvegen?
- 9 Ik vind zo'n kleine plant aardig staan op dat bijzettafeltje.
- 10 Moet papa ver rijden?

2 Splits de splitswoorden en gebruik ze in een zin.

snelweg

Op de snelweg reden we snel weg.

buitendienst

voorhoofd

eigenwijs

melkkan

diefstal

boottocht

voorraad

Frankrijk

suikeroom

kunstmatig

weiland

oorworm

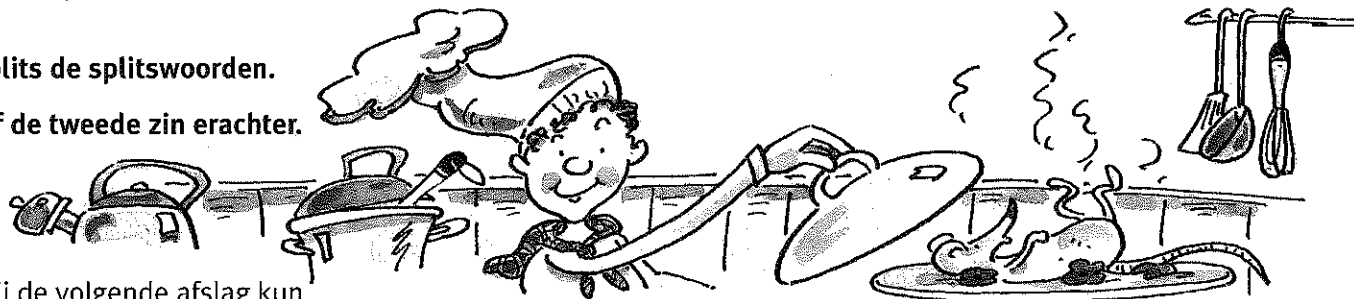
werelddeel

fotograaf

Splitswoorden

3 Splits de splitswoorden.

Schrijf de tweede zin erachter.

1 Bij de volgende afslag kun

je de autoweg nemen.

Bij de volgende afslag kun je de auto wegnemen.

2 We krijgen bij het avondeten

een ratjetoe.

3 Ik zal dat haarfijn uitleggen.

4 Wij wachten jullie inspanning af.

5 Ik heb je broodnodig.

6 Zo'n stuk kun je bestrijden.

7 Maak jij dat meubelstuk?

8 Ik denk dat deze dames wel

echtgenoten hebben.

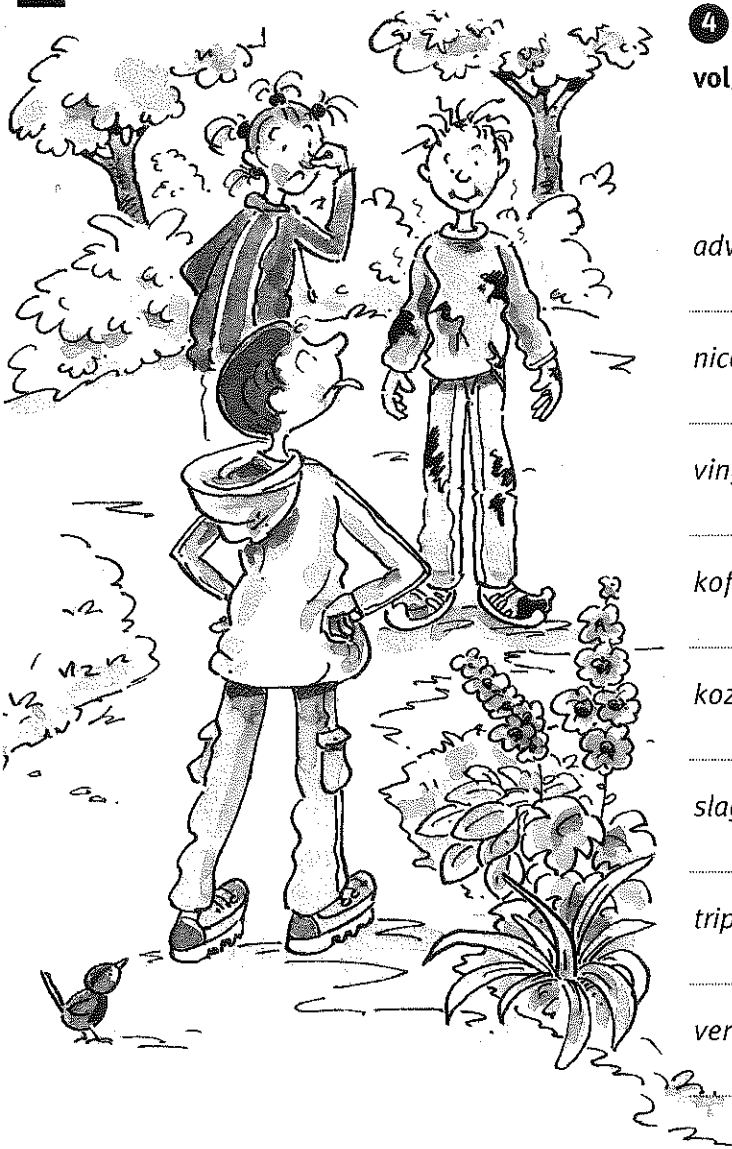
9 Als ik vertrek, ga jij dan met

me mee?

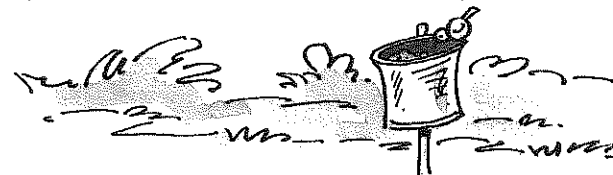
10 Goedkoper vind je nergens.

11 Vind je dat grootmoeder?

12 Wat is dat voornaam, Angelique!

4 Sommige splitswoorden bevatten een naam. Probeer de volgende woorden te splitsen en gebruik ze in een zinnetje.

advies

nicotine

vingerkootje

koffiedik

kozijn

slager

triplex

verlies

Lucifers zijn uitstekend geschikt om een vuurtje mee aan te steken of je vingers aan te branden, maar je kunt ze ook gebruiken om woorden mee te leggen.

Bijvoorbeeld:

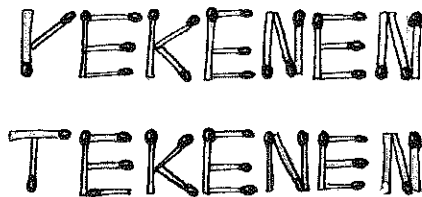
Door één of twee lucifers anders neer te leggen, krijg je soms een heel ander woord. We noemen zulke woorden

luciferwoorden

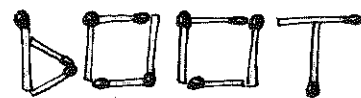
Van het luciferwoord *beer* kun je door één lucifer te verleggen van een *dier* een *mens* maken. Probeer het maar eens.

1 Door één lucifer te verleggen maak je van rekenen een ander vak.

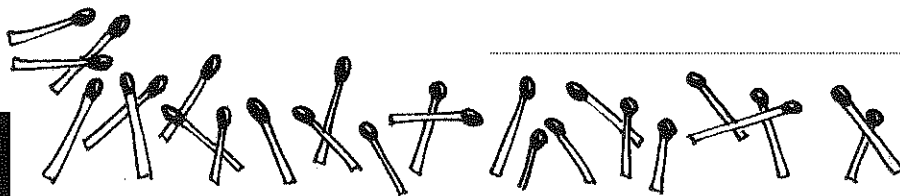
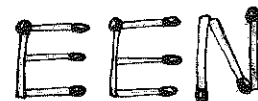
2 Door twee lucifers anders neer te leggen, maak je er heel wat van.

3 Door twee lucifers te verleggen, maak je van deze vrucht een zwart snoepje.

4 Verplaats twee lucifers en leg er één bij en je maakt van één heel wat.

- 5 Hoe maak je van dit woord een mekkerend dier en houd je nog één lucifer over?

ECHT

- 9 Hoe maak je hier drie van en houd je nog over ook?

DRUP

- 6 Verleg twee lucifers en je weet de maat van deze broek.

broek

- 10 Neem twee lucifers weg en verleg er twee en de ezel maakt het geluid van een koe.

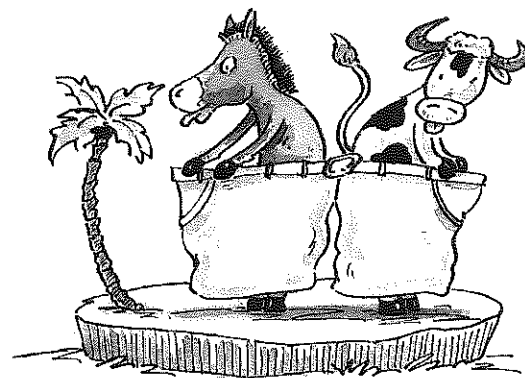
EZEL

- 7 Verplaats twee lucifers en leren wordt fijn.

LEEF

- 8 Welke kleur heeft deze goot? Verleg drie stokjes.

GOOT

De venter ging naar Deventer en om tien uur was de vent er.

In deze zin staat drie keer *d e v e n t e r*.

Maar je spreekt het steeds anders uit. Dat wordt ook duidelijk in de spelling. Maar dat is niet altijd zo. Kijk maar naar de volgende zin.

Georgetta als voornaam klinkt erg voornaam.

Het woord voornaam kun je op twee manieren uitspreken. De klemtoon verschilt: vóórnaam en voornaám.

We noemen dit soort woorden

1 Deze klemtoonwoorden passen twee keer in elk zinnetje.

beken - beving - stropers - massagebed - doorlopen

Zet steeds een streepje op de klemtoon.

De angst beving hem toen de béving van de aarde grote scheuren in de weg veroorzaakte.

De verstopten zich voor de politie achter een

Als de wandelaars flink, ze het bos in een kwartiertje.

De voorganger van het liet zich na afloop masseren op het

De verdachte zei: "Ik dat we de speurhonden probeerden te misleiden door lange tijd door te waden."

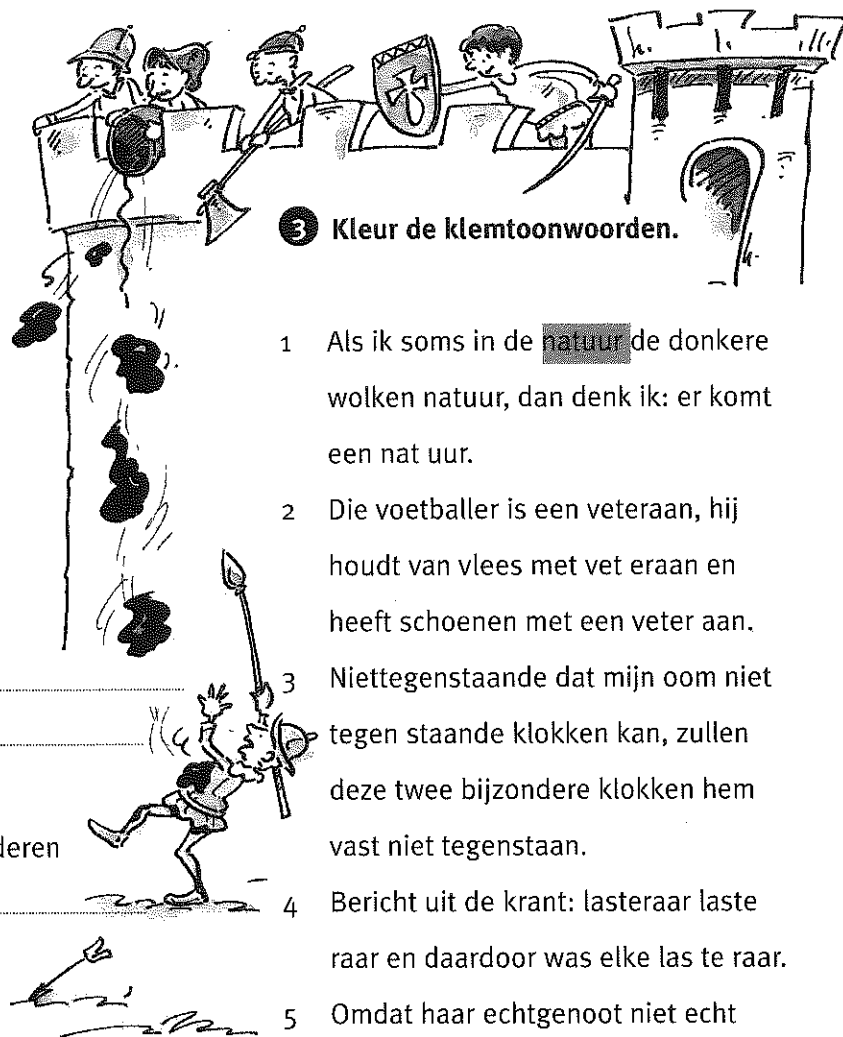

2 Deze klemtoonwoorden kun je op twee manieren uitspreken.

*papavers - kantelen - appel - verspelen -
minimaal - spektakel - doeltreffend*

Zoek de betekenis op als je de woorden niet kent. Vul ze in de volgende zinnen in.

- 1 In het restaurant van Madurodam aten wij een minimaal
- 2 Toen onze slager moest verhuizen, maakte hij daarvan een heel
- 3 Boven op de kasteelmuur de ridders een pot kokende olie.
- 4 Ter ere van zijn verjaardag maakten de kinderen van de bloemkweker een
- 5 Als je de bal te ver speelt, zul je die kans
- 6 De actie van de keeper was zeer
- 7 De groenteboer ontbrak op het

3 Kleur de klemtoonwoorden.

- 1 Als ik soms in de natuur de donkere wolken natuur, dan denk ik: er komt een nat uur.
- 2 Die voetballer is een veteraan, hij houdt van vlees met vet eraan en heeft schoenen met een veter aan.
- 3 Niettegenstaande dat mijn oom niet tegen staande klokken kan, zullen deze twee bijzondere klokken hem vast niet tegenstaan.
- 4 Bericht uit de krant: lasteraar lasteraar en daardoor was elke las te raar.
- 5 Omdat haar echtgenoot niet echt genoot, zette mevrouw Smulders een andere cd op.

Hoe ver ben je?

